

Κεφάλαιο 1 ενότητα 3

1. Ποιοι είναι οι κλάδοι της φιλοσοφίας και τι εξετάζει ο καθένας;

Μεταφυσική ή οντολογία = αντικείμενό της είναι η βαθύτερη υφή της πραγματικότητας, προσπαθεί δηλαδή να καταλήξει σε μια γενική θεώρηση του τι υπάρχει.

Γνωσιολογία = αντικείμενό της είναι η γνώση -οι δυνατότητες, οι πηγές, τα είδη, οι μέθοδοι απόκτησής της.

Πρακτική φιλοσοφία = αντικείμενό της είναι οι αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν τις πράξεις μας και να μας καθοδηγούν στην οργάνωση της ζωής μας. Περιλαμβάνει την **ηθική**, την **πολιτική** φιλοσοφία, αλλά και την **αισθητική**.

Επειδή στην πρακτική φιλοσοφία μιλάμε συνήθως για αξίες που μας κατευθύνουν και που θέλουμε να πραγματώσουμε, πολλοί ονομάζουν αυτόν τον βασικό κλάδο φιλοσοφικής αναζήτησης και **αξιολογία**.

Λογική = αντικείμενό της είναι το πώς πρέπει να σκεφτόμαστε, για να σκεφτόμαστε σωστά. Η λογική θα μπορούσε να θεωρηθεί ξεχωριστός κλάδος της φιλοσοφίας, για τους περισσότερους όμως φιλοσόφους αποτελεί κυρίως το όργανο της ορθής νόησης, που είναι απαραίτητο όχι μόνο για κάθε μορφή φιλοσοφικής δραστηριότητας, αλλά και για όλες τις επιστήμες.

2. Τι είναι το επιχείρημα; Πότε ένα επιχείρημα είναι έγκυρο και πότε όχι;

Επιχείρημα είναι: μία ή περισσότερες λογικές προτάσεις (**προκείμενες**) που καταλήγουν σε μία τελευταία, η οποία προκύπτει ως λογικό **συμπέρασμα** από τις προηγούμενες και επιδιώκει: την απόδειξη ή αναίρεση μιας θέσης.

Η διαδικασία οργάνωσης των προκείμενων, ώστε να καταλήγουν στο συμπέρασμα λέγεται **συλλογισμός**.

Για να είναι ένα επιχείρημα **έγκυρο**, πρέπει οι προκείμενες να είναι αληθείς, και το αληθές συμπέρασμα να προκύπτει αναγκαία από αυτές.

Παράδειγμα: όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί,

ο Σωκράτης είναι άνθρωπος,

άρα ο Σωκράτης είναι θνητός

Ένα επιχείρημα δεν είναι έγκυρο, όταν, οι προκείμενες είναι αληθείς, αλλά το συμπέρασμα είναι ψευδές.

Παράδειγμα: μερικοί άνθρωποι είναι φιλόσοφοι,

ο Θεμιστοκλής είναι άνθρωπος,

άρα ο Θεμιστοκλής είναι φιλόσοφος.

Ένα επιχείρημα δεν είναι έγκυρο, όταν, παρ' όλο που οι προκείμενες είναι αληθείς και το συμπέρασμα συμβαίνει να είναι αληθές, ωστόσο το συμπέρασμα δε συνάγεται αναγκαίως από τις προκείμενες.

Παράδειγμα: μερικοί άνθρωποι είναι φιλόσοφοι,

ο Σωκράτης είναι άνθρωπος,

άρα ο Σωκράτης είναι φιλόσοφος

3. Φιλοσοφία και επιστήμες

- Η **διακρίση** ανάμεσα στη φιλοσοφία και στις επί μέρους επιστήμες **επιτεύχθηκε κατά τα νεώτερα χρόνια**. Σε παλαιότερες εποχές στον όρο φιλοσοφία συμπεριλαμβάνονταν και τα άλλα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα.
- Ο διαχωρισμός φιλοσοφίας και επιστημών **δεν συρρικνώνει** τη φιλοσοφία παρά ορισμένους αντίθετους ισχυρισμούς.
- Η φιλοσοφία συνιστά μια **διαφορετική εκδήλωση του πνεύματος** με κύρια χαρακτηριστικά τα εξής:
 - α) **παρουσιάζει ένα μεγαλύτερο βαθμό γενικότητας** απ' αυτόν των επιστημών.
 - β) **δίνει έμφαση στις εννοιολογικές διερευνήσεις**.
 - γ) **αιτιολογεί βαθύτερα** βασικές κοινές ή επιστημονικές πεποιθήσεις.
 - δ) **νοηματοδοτεί** την ανθρώπινη ύπαρξη. Δηλαδή αναζητεί και διερευνά το νόημα ή τα νοήματα της ανθρώπινης ύπαρξης.
- Η φιλοσοφία **προηγείται** των επιστημών: έτσι μπορεί να συμβάλλει στη **θεμελίωση** των **αρχών** τους, στον **προσδιορισμό** των **εννοιών** τους, στην **οργάνωση** των **μεθόδων** τους.
- Η φιλοσοφία όμως **έρχεται και «μετά»** από τις επιστήμες: δηλαδή συνοψίζει και ερμηνεύει τα πορίσματα των ερευνών τους.
- Η φιλοσοφία δεν στέκεται «δίπλα» στις επιστήμες, δηλαδή δεν είναι μια παράλληλη επιστήμη, αλλά στέκεται «πάνω» ή «κάτω»: δηλαδή πριν από την επιστήμη και διερευνά για λογαριασμό της ό,τι η ίδια χρειάζεται για να αναπτυχθεί ή για να αποβεί χρήσιμη στην κοινωνία: π.χ. διερευνά για **μέθοδο, έννοιες, αρχές, χρησιμότητα, εφαρμογές** κ.λπ. Επίσης μετά την επιστήμη για να διερευνήσει ή να ερμηνεύσει **συνέπειες των επιστημονικών εφαρμογών, πορίσματα** κ.α.
- Γενικώς η φιλοσοφία σε σχέση με την επιστήμη φωτίζει «ατραπούς» ή «μονοπάτια», από τα οποία αναγκαστικά περνούν και οι άνθρωποι των επιστημών και οι «κοινοί θνητοί».
- Η φιλοσοφία φωτίζει ερωτήματα, που δεν επιδέχονται μια μόνο απάντηση. Για να μπορεί να προτείνει συγκεκριμένες και σωστές κατά το δυνατόν λύσεις πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα πορίσματα των επιστημών και να γνωρίζει τις επιστημονικές εξελίξεις.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να μελετήσετε το κείμενο 2 στη σελ.22 και τις ερωτήσεις 2 και 3.